

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

кафедра кримінального права

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»

Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»

Спеціалізація – «Контррозвідувальна діяльність»

Статус навчальної дисципліни – за вибором курсанта

Рік набору – 2023

Харків - 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Злочини проти основ національної безпеки» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Контррозвідувальна діяльність» Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2023. 30 с.

Розробник:

Рубашенко Микола Анатолійович, кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права

Затверджено на засіданні кафедри кримінального права
(протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на кафедрі кримінального права
(протокол № 11 від 25 червня 2024 р.)

Завідувач кафедри – Пономаренко Юрій Анатолійович, доктор юридичних наук, доцент

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Очікувані результати навчання	6
3. Зміст програми навчальної дисципліни	9
4.Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	16
5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.....	17
6. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання	18
7. Критерії оцінювання результатів навчання	19
8. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти	21
9. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	22

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Злочини проти основ національної безпеки» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Контррозвідувальна діяльність» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Контррозвідувальна діяльність» Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України.

Найменування показників	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Дидактична структура навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЄКТС – 4,0	Рівень освіти – другий (магістерський)	За вибором курсанта
Кількість модулів – 2		Рік підготовки: 2023–2024
Загальна кількість годин – 120	Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»	семестр
		2
Тижневих годин: аудиторних – 2-6 самостійної роботи – 6-8	Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність» Спеціалізація «Контррозвідувальна діяльність»	Лекції
		16 год.
		Практичні заняття
		24 год.
		Самостійна робота
		80 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)

Мета навчальної дисципліни – формування предметних компетентностей (знань, умінь і навичок) стосовно злочинів проти основ національної безпеки України, необхідних у процесі здійснення контррозвідувальної діяльності, шляхом оволодіння курсантами поглибленими знаннями про підставу кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України, кримінально-правові наслідки їх учинення та співвідношення із суміжними діями, а також шляхом розвитку в них навичок кваліфікації цих злочинів з урахуванням існуючих проблем тлумачення законодавчих положень

та їх застосування.

Завдання:

- формування розуміння основ національної безпеки України як пріоритетного об'єкта кримінально-правової охорони, що не протиставляється таким об'єктам, як людина і суспільство, а слугує посиленню охорони прав людини та суспільних інтересів;

- досягти засвоєння всіх ознак складів злочинів проти основ національної безпеки України на підставі їх поглибленого та детального аналізу;

- надання знань щодо існуючих в судовій та слідчій практиці проблем інтерпретації та застосування норм, що передбачають відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України, та набуття навиків їх вирішення;

- формування вміння співвідносити злочини проти основ національної безпеки України між собою та з суміжними кримінальними правопорушеннями, а також відмежовувати їх від поведінки, що не є кримінально-протиправною;

- формування розуміння проблем застосування спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності за окремі злочини проти основ національної безпеки України та набуття ними навиків їх вирішення;

- набуття навиків правозастосування в цій сфері в дусі поваги до прав людини та обов'язкового врахування практики Європейського суду з прав людини.

Пререквізити: «Кримінальне право», «Кримінальний процес».

Кореквізити: «Конституційне право України», «Контррозвідувальна та оперативно-розшукова діяльність (частина перша)», «Теорія і практика кримінального процесуального доказування», «Негласні слідчі (розшукові) дії», «Цифрові докази та комп'ютерна криміналістика».

Постреквізити: «Контррозвідувальна та оперативно-розшукова діяльність (частина друга)», «Кримінологія», «Інформаційна та кібернетична безпека держави», «OSINT в оперативно-службовій діяльності СБУ»,

«Організація контррозвідувальної діяльності підрозділів контррозвідувального захисту інтересів держави в сфері інформаційної безпеки», «Організація контррозвідувальної діяльності підрозділів захисту національної державності», «Організація контррозвідувальної діяльності підрозділів контррозвідки».

2. Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни курсант має демонструвати такі основні результати навчання:

РН НД - 1.	Розуміти механізм кримінально-правової охорони основ національної безпеки України.
РН НД - 2.	Забезпечувати настання особливих кримінально-правових та інших юридичних наслідків учинення злочинів проти основ національної безпеки України, як складову правопорядку і умови захисту правоохоронюваних інтересів.
РН НД - 3.	Визначати існуючі в науці та практиці підходи до вирішення проблем кваліфікації злочинів проти конституційного ладу і недоторканності території України, критично оцінювати їх.
РН НД - 4.	Застосовувати у професійній діяльності норми, які передбачають злочини, що посягають на конституційний лад і територіальну недоторканність України.
РН НД - 5.	Визначати способи забезпечення пропорційності втручання в право на «свободу вираження» у відповідності з європейськими та світовими зразками.
РН НД - 6.	Розуміти детермінанти інших злочинів проти основ національної безпеки України, які мають значення на кваліфікацію та застосування заходів кримінально-правового характеру.
РН НД - 7.	Відшуковувати та оцінювати релевантні положення законодавства, судові рішення та доктринальні джерела, значимі для кваліфікації інших злочинів проти основ національної безпеки України.
РН НД - 8.	Дискутувати з проблемних питань кваліфікації інших злочинів проти основ національної безпеки України.
РН НД - 9.	Вирішувати складні проблеми кваліфікації інших злочинів проти основ національної безпеки України, пропонуючи альтернативні рішення.
РН НД - 10.	Виявляти проблеми гарантування прав і свобод людини при кваліфікації інших злочинів проти основ національної безпеки України та пропонувати шляхи їх вирішення.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у курсанта загальних і спеціальних компетентностей і досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності й освітньо-професійною програмою «Контррозвідувальна діяльність», а саме:

Загальних компетентностей:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК1.2. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальних компетентностей:

СК1.Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

СК2. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків.

СК3. Здатність виявляти та аналізувати причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживати заходи для їх усунення.

СК5.Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

СК9. Здатність обирати оптимальні методи й засоби забезпечення публічної безпеки і порядку.

СК10. Здатність аналізувати, оцінювати й застосовувати сучасні інформаційні технології під час рішення професійних завдань.

СК15. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз приватним та публічним інтересам людини й держави.

СК1.1. Знання і розуміння правових і організаційних засад функціонування сектору безпеки і оборони України, структуру, завдання та повноваження Служби безпеки України як органа спеціального призначення, що забезпечує державну безпеку України.

Програмних результатів навчання:

ПРН1. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців; зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять.

ПРН5. Аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення.

ПРН8. Забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків.

ПРН11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

ПРН12. Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності

ПРН13. Відшукувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.

ПРН15. Модифікувати основні методи та засоби забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку.

ПРН17. Розуміти основи забезпечення національної безпеки, особливості застосування спеціальних засобів (вогнепальної зброї, спеціальних засобів, засобів фізичної сили); технології захисту даних, методи обробки, накопичення та оцінювання інформації; інформаційно-аналітичної роботи, бази даних (в тому числі міжвідомчі та міжнародні); оперативні та оперативно-технічні засоби, здійснення оперативно-розшукової діяльності).

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Злочини проти конституційного ладу і недоторканності території України (статті 109 – 110-2 КК)

Кримінально-правова охорона основ національної безпеки України. Генеза кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України. Загальна характеристика та систематизація злочинів проти основ національної безпеки України. Законодавча техніка конструювання норм розділу I Особливої частини КК, способи та прийоми їх тлумачення. Місце основ національної безпеки України в системі об'єктів кримінально-правової охорони. Система кримінально-правових наслідків. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України: особливості караності, судимість. Особливості звільнення від покарання та від подальшого його відбування. Звільнення від кримінальної відповідальності. Виключення кримінальної відповідальності. Інші заходи кримінально-правового характеру. Кримінально-процесуальні наслідки. Інші юридичні наслідки вчинення злочинів проти основ національної безпеки України.

Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ч. 1 ст. 109 КК). Особливості конструкції статті 109 КК. Об'єкт злочину. Конституційний лад та державна влада. Об'єктивна сторона злочину. Проблематика насильницького способу. Співвідношення між зміною та поваленням конституційного ладу. Проблеми

встановлення змови на вчинення дій, як окремої форми об'єктивної сторони. Особливості конструкції злочину. Основні правила кваліфікації злочинів, передбачених у ч. 1 ст. 109 КК, за сукупності з іншими кримінальними правопорушеннями. Суб'єктивна сторона злочину. Суб'єкт злочину.

Дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону на порушення порядку, встановленого Конституцією України (ст. 110 КК). Особливості конструкції статті 110 КК. Об'єкт злочину. Співвідношення цілісності території та її недоторканності. Територія України як предмет злочину і життєвий простір Українського народу. Об'єктивна сторона злочину. Конституційний порядок зміни меж території та проблеми дотримання порядку проведення референдуму. Співвідношення між зміною меж території та зміною меж державного кордону. Суб'єктивна сторона злочину. Суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки, передбачені ч.2 ст.110 КК. Особливо кваліфікуючі ознаки (ч.3 ст.110 КК). Проблеми співвідношення злочину, передбаченого ст. 110 КК України із злочином, передбаченим ч. 1 ст. 109 КК.

Публічні заклики, розповсюдження матеріалів із закликами та публічні заперечення як злочини проти основ національної безпеки України (статті 109, 110, 111-1 КК). Загальна характеристика публічних закликів і розповсюдження матеріалів із закликами як суспільно небезпечних діянь. Особливості безпосереднього об'єкта публічних закликів і розповсюдження матеріалів із закликами. Місце заклику в системі ознак складу злочину. Інформація, що містить заклик, як предмет злочину. Особливості форми й змісту закликів. Характеристика заклику з об'єктивної сторони. Проблеми визначення «публічності» заклику. Поняття і ознаки розповсюдження матеріалів із закликами: матеріали із закликами як предмет злочину; зміст і види «розповсюдження» як суспільно небезпечної дії. Проблеми визначення моменту закінчення злочину, учинюваного у формі публічних закликів або розповсюдження матеріалів із закликами. Суб'єктивна сторона і суб'єкт. Проблеми законодавчої диференціації відповідальності за ці дії (кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки). Проблеми відмежування публічних закликів

і розповсюдження матеріалів із закликами від підбурювання до вчинення злочину та від суміжних кримінальних правопорушень.

Публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України (ч.1 ст.111-1 КК) як форма колабораційної діяльності та вид інформаційного діяння. Об'єкт та предмет публічного заперечення. Об'єктивна сторона публічного заперечення. Суб'єкт і суб'єктивна сторона публічного заперечення. Співвідношення публічного заперечення, передбаченого ч.1 ст.111-1 КК з публічними закликами (статті 109, 110, 111-1 КК), виправдовування, визнання правомірним, запереченням збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікації її учасників (ст. 436-2 КК) та з іншими суміжними кримінальними правопорушеннями.

Свобода вираження поглядів і національна безпека. Обмеження вираження поглядів у конституційному вимірі. Проблеми забезпечення свободи вираження поглядів при застосуванні чч. 2-3 ст. 109, ст. 110, чч. 1, 5 ст. 111-1 КК з урахуванням практики Європейського суду з прав людини. Шляхи забезпечення «свободи вираження» при застосуванні чч. 2-3 ст. 109, ст. 110, чч. 1, 5 ст. 111-1 КК. Проблеми співвідношення публічних закликів і публічних заперечень із суміжними поняттями (пропаганда, агітація, публічне висловлювання). Проблеми використання термінів «екстремізм» і «сепаратизм» у сфері кримінального права.

Фінансування дій, учинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України (ст. 110-2 КК). Конструктивні особливості ст. 110-2 КК. Проблеми кваліфікації за об'єктом і предметом злочину, передбаченого ст. 110-2 КК. Проблеми кваліфікації фінансування дій, учинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України, за об'єктивною стороною злочину. Суб'єктивні ознаки фінансування дій, учинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного

ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України. Кваліфікація фінансування дій, учинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України, за кваліфікуючими ознаками (ч. 3 і ч. 4 ст. 110-2 КК). Проблеми співвідношення фінансування дій, учинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України, з суміжними кримінальними правопорушеннями. Особливості звільнення від кримінальної відповідальності за ч. 5 ст. 110-2 КК.

Модуль 2. Інші злочини проти основ національної безпеки України (злочини проти основ національної безпеки України у воєнній, інформаційній, екологічній, економічній сферах та у сфері забезпечення нормальної діяльності всіх гілок державної влади)

Державна зрада (ст. 111 КК), шпигунство (ст. 114 КК) і пособництво державі-агресору (ст.111-2 КК). Загальна характеристика нормативних положень, передбачених статтями 111 і 114 КК. Проблеми кваліфікації державної зради і шпигунства за об'єктом та предметом злочину. Проблеми кваліфікації державної зради і шпигунства за об'єктивною стороною злочину. Зміст і особливості кваліфікації за об'єктивною стороною переходу на бік ворога в період збройного конфлікту (ст. 111 КК). Передача та збирання з метою передачі іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що становлять державну таємницю з об'єктивної сторони (ст. 111 і ст. 114 КК). Зміст і особливості об'єктивної сторони надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України (ст. 111 КК). Проблеми кваліфікації державної зради і шпигунства за суб'єктивною стороною злочину. Проблеми кваліфікації державної зради і шпигунства за ознаками суб'єкта злочину. Проблеми співвідношення державної зради (ч. 1 ст. 111 КК) і шпигунства (ч. 1 ст. 114 КК) між собою. Диференціація відповідальності за державну зраду (ч. 2 ст. 111 КК).

Проблеми звільнення від кримінальної відповідальності за ч. 3 ст. 111 КК і ч. 2 ст. 114 КК.

Криміналізація пособництва державі-агресору вітчизняним законодавцем. Особливості об'єкта пособництва державі-агресору. Реалізація чи підтримка рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора з об'єктивної сторони. Добровільний збір, підготовка та/або передача матеріальних ресурсів чи інших активів представникам держави-агресора, її збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора з об'єктивної сторони. Суб'єктивні ознаки пособництва державі-агресору. Співвідношення пособництва державі-агресору з державною зрадою та шпигунством.

Колабораційна діяльність (чч. 2-8 ст.111-1 КК). Колабораціонізм як історичний феномен та правове поняття. Проблеми вибору оптимальної моделі криміналізації колабораціонізму в умовах війни. Добровільне зайняття громадянином України посади у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території або добровільне обрання до таких органів (ч.ч. 2, 5, 7). Здійснення громадянином України пропаганди у закладах освіти незалежно від типів та форм власності з метою сприяння здійсненню збройної агресії проти України, встановленню та утвердженню тимчасової окупації частини території України, уникненню відповідальності за здійснення державою-агресором збройної агресії проти України (ч. 3). Дії громадян України, спрямовані на впровадження стандартів освіти держави-агресора у закладах освіти (ч. 3). Передача матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, та/або збройним чи воєнізованим формуванням держави-агресора (ч. 4). Проведення господарської діяльності у взаємодії з агресором (ч. 4). Участь в організації та проведенні незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території (ч. 5). Організація та проведення заходів політичного характеру, спрямованих на підтримку агресора і активна участь у таких заходах (ч. 6). Здійснення інформаційної діяльності у співпраці з агресором,

спрямованої на підтримку держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України, активна участь у таких заходах (ч. 6). Добровільна участь громадянина України в незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях (ч. 7). Надання незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, та/або збройним формуванням держави-агресора допомоги у веденні бойових дій проти військових формувань, утворених відповідно до законів України, добровольчих формувань (ч. 7). Диференціація відповідальності за колабораційну діяльність (ч. 8). Проблеми співвідношення колабораційної діяльності з іншими кримінальними правопорушеннями.

Посягання на життя державного чи громадського діяча (ст. 112 КК) і диверсія (ст. 113 КК). Посягання на життя державного чи громадського діяча в системі Особливої частини КК України. Загальна характеристика складу злочину. Об'єкт і потерпілий при посяганні на життя державного чи громадського діяча, їх значення для кваліфікації. Проблеми кваліфікації посягання на життя державного чи громадського діяча за об'єктивною стороною злочину. Проблеми кваліфікації посягання на життя державного чи громадського діяча за суб'єктивними ознаками злочину. Проблеми співвідношення посягання на життя державного чи громадського діяча (ст. 112 КК) із суміжними кримінальними правопорушеннями.

Загальна характеристика диверсії. Проблеми кваліфікації диверсії за об'єктом і об'єктивною стороною злочину. Учинення вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їх здоров'ю, масове отруєння, поширення епідемій. Учинення вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народно-господарське чи оборонне значення; Учинення дій, спрямованих на радіоактивне забруднення, поширення епізоотій чи епіфітотій. Проблеми кваліфікації диверсії за суб'єктивними

ознаками злочину. Проблеми співвідношення диверсії (ст. 113 КК) з іншими злочинами проти основ національної безпеки України.

Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 114-1 КК). Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань у системі Особливої частини КК України. Проблеми дотримання принципів криміналізації. Об'єкт складу цього злочину та його значення для кваліфікації. Питання про потерпілого від злочину (або питання про суб'єктів, законній діяльності яких здійснюється перешкоджання). Проблеми кваліфікації перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань за об'єктивною стороною злочину. Проблеми кваліфікації перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань за суб'єктивними ознаками злочину.

Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану. Проблеми криміналізації «несанкціонованого поширення інформації...» як злочину проти основ національної безпеки України. Об'єкт та предмет «несанкціонованого поширення інформації...». Проблеми кваліфікації злочину, передбаченого ст. 114² за об'єктивною стороною. Суб'єктивні ознаки «несанкціонованого поширення інформації...». Проблеми застосування ч. 3 ст. 114² КК та співвідношення «несанкціонованого поширення інформації...» із суміжними злочинами.

4.Обсяг і структура навчальної дисципліни

№ пор.	Дата проведення (згідно з розкладом)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Злочини проти конституційного ладу і недоторканності території України				
		Тема 1. Кримінально-правова охорона основ національної безпеки України	12	2	2	8
		Тема 2. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ч. 1 ст. 109 КК).	10	2	2	6
		Тема 3. Дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону на порушення порядку, встановленого Конституцією України (ст. 110 КК)	10	2	2	6
		Тема 4. Публічні заклики, розповсюдження матеріалів із закликами та публічні заперечення як злочини проти основ національної безпеки України (статті 109, 110, 111-1 КК)	10	2	2	6
		Тема 5. Свобода вираження поглядів і національна безпека	10		2	8
		Тема 6. Фінансування дій, учинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України (ст. 110-2 КК)	10		2	8
		<i>Разом</i>	62	8	12	42
		Модуль 2. Інші злочини проти основ національної безпеки України				

	Тема 1. Державна зрада (ст. 111 КК), шпигунство (ст. 114 КК) і пособництво державі-агресору (ст.111-2 КК)	12	2	2	8
	Тема 2. Колабораційна діяльність (чч. 2-8 ст.111-1 КК)	12	2	2	8
	Тема 3. Посягання на життя державного чи громадського діяча (ст. 112 КК) і Диверсія (ст. 113 КК)	14	2	4	8
	Тема 4. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 114-1 КК)	10	2	2	6
	Тема 5. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст. 114-2 КК)	10		2	8
	<i>Разом</i>	58	8	12	38
	Усього годин / кредитів ECTS	120/4,0	16	24	80

5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Під час самостійної роботи курсант має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Самостійна робота курсантів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, законодавчих актів України та зарубіжних країн;
- підготовка до практичних занять;
- робота над окремими темами навчальних дисциплін, які згідно з робочою програмою навчальної дисципліни винесені на самостійне опрацювання

курсантів;

- робота над кейсами;
- самотестування;
- підготовка індивідуальних робіт (реферат, стаття, тези тощо);
- підготовка до всіх видів поточних контрольних випробувань (колоквіумів, тестування тощо).

6. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань курсантів включає:

- контроль якості засвоєння курсантами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: розв'язання практичних завдань, письмового контролю, а також усного, письмового чи електронного бліцопитування, фронтального, індивідуального та комбінованого опитування, участі у розробці кейсу, презентації дослідження. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки курсанта у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття курсант може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5).

- контроль якості засвоєння курсантами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів шляхом виконання письмових (у т.ч. за допомогою електронних засобів) робіт на основі тестових завдань різного рівня складності. Максимальна кількість балів за тест з кожного модулю становить 10 балів.

Протягом семестру курсанти виконують самостійну роботу, у тому числі у формі підготовки *індивідуальної роботи* (реферат, стаття, тези доповіді тощо). Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань курсантів з навчальної дисципліни є залік. Мінімальна кількість балів для отримання заліку – 60.

7. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль				Індивідуальна робота курсантів (реферат, стаття, тези доповіді тощо)	Підсумко ва оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2			
пр. зан.	тест	пр. зан.	тест		
max 30	max 10	max 30	max 10	max 20	max 100

Критерії оцінювання результатів навчання

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	5 (max)	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок
	0 (min)	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу
Тест наприкінці модуля (20 тестових запитань переважно формату MCQ 1/4)	10 (max)	19 – 20 правильних відповідей на тестові питання
	9	17 – 18 правильних відповідей на тестові питання
	8	15 – 16 правильних відповідей на тестові питання
	7	13 – 14 правильних відповідей на тестові питання
	6	11 – 12 правильних відповідей на тестові питання
	5	9 – 10 правильних відповідей на тестові питання
	4	7 – 8 правильних відповідей на тестові питання
	3	5 – 6 правильних відповідей на тестові питання
	2	3 – 4 правильних відповідей на тестові питання
	1	1 – 2 правильні відповідей на тестові питання
	0 (min)	0 правильних відповідей на тестові питання

<p>Оцінка індивідуальної роботи курсантів:</p> <p>Реферат</p>	<p>Max 10</p>	<p>Питання плану реферату висвітлені повно. Проаналізовані представлені в літературі погляди щодо предмета дослідження, на основі їх порівняння висловлене особисте ставлення автора до кожного з них, а також дана особиста оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення проблемних питань теми.</p>
	<p>5</p>	<p>Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо оформлення. Робота містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування висновків. При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості висновків</p>
	<p>Min 0</p>	<p>Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки. При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.</p>
<p>Тези доповіді</p>	<p>Max 10</p>	<p>Тема доповіді розкрита тезово достатньо повно. Тези мають чітку структуру й логіку викладення матеріалу. Кожне авторське положення оформлене окремою тезою. Висновки логічно витікають з авторських тез і наведених аргументів.</p>
	<p>Min 0</p>	<p>Тези оформлені неналежним чином, недбало та містять змістовні й методологічні помилки. Текст статті є виключною компіляцією. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.</p>

Стаття	Max 20	Тема статті розкрита повно. Проаналізовані наявні в літературі погляди щодо предмета дослідження, на основі їх порівняння висловлене особисте ставлення автора до кожного з них, а також дана особиста оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення проблемних питань статті. Посилання на джерела зроблені коректно з дотриманням вимог ДСТУ.
	Min 0	Стаття оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить змістовні та методологічні помилки. Текст статті є виключною компіляцією. Посилання на джерела зроблені з грубими порушеннями вимог ДСТУ. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.
Залік	Max 100	Відмінне володіння матеріалом із дисципліни.
	Min 60	Достатнє засвоєння матеріалу з дисципліни.

8. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти

Шкала підсумкового педагогічного контролю (залік)

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
F	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	Не зараховано	35 – 59

FX	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34
----	--	--	--------

9. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001. URL: № 2341-III <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3477-15/conv>.
4. Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України): Закон України від 08.04.2014 р. № 1183-VII URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1183-18>.
5. Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо кримінальної відповідальності за фінансування сепаратизму): Закон України від 19.06.2014 р. № 1533-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1533-18>.
6. Про внесення змін і доповнень до Кримінального, Кримінально-процесуального кодексів Української РСР, Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення та Митного кодексу України: Закон України від 17.06.1992 р. № 2468-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2468-12/ed19920617>.
7. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 № 2849-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.

8. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 р. № 1207-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>.
9. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
10. Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 16.01.1997 р. № 3/97-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3/97-%D0%B2%D1%80>.
11. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 р. № 3543-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3543-12>
12. Про посилення кримінальної відповідальності за деякі злочини проти держави: Закон України від 24.12.1993 р. № 3805-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3805-12/ed19931224>.
13. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 7. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10>.
14. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 13. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05>.
15. Про проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради УРСР від 24.08.1991 р. № 1427-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>.
16. Про схвалення Концепції державної політики щодо визначення лінії державного кордону у зв'язку з природними змінами русел прикордонних річок Західний Буг і Тиса та врегулювання питання користування територіями, що зазнали змін внаслідок таких явищ: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.06.2011 р. № 610-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2011-p#Text>.

17. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Про Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя»: Указ Президента України від 24.03.2021 № 117/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117/2021#Text>.
18. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#n8>.
19. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>.
20. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.
21. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>.
22. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
23. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>.
24. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.
25. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 р. № 1296-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>.
26. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>.
27. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
28. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26.01.2021 р. № 1135-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text>.

*Література:**Основна*

1. Антонов В.О. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія. Київ: ТАЛКОМ, 2017. 576 с.
2. Буряк О.О., Букрєєв О.І., Олейніков Д.О., Членов М.В. Колабораційна діяльність: загальні засади кримінально-правової кваліфікації: практич. порадник / за заг. ред. засл. юриста України А. З. Швеця. Харків: Право, 2022. 98 с.
3. Демидова Л.М., Назарчук В.В. Кримінально-правова охорона національної безпеки України: кримінальна відповідальність за ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації: монографія. Харків: Право, 2019. 400 с.
4. Злочинна колаборація в умовах збройної агресії: практич. порадник з кримінально-правової оцінки та розмежування / за заг. ред. В. В. Малюка. Київ: Алерта, 2023. 312 с.
5. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Луганськ: видавництво «Елтон-2», 2012. Т. 1. 780 с.
6. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / В. Я. Тацій, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 6-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2020. 768 с.
7. Луценко Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України: монографія. Харків: Право, 2015. 200 с.
8. Мовчан Р.О. «Воєнні» новели Кримінального кодексу України: правотворчі та правозастосовні проблеми. Київ: Норма права, 2022. 244 с.
9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О. М. Джужі та ін. 2-ге вид. перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

10. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

11. Письменський Є.О. Колабораціонізм як суспільно-політичне явище в сучасній Україні (кримінально-правові аспекти): наук. нарис. Сєверодонецьк: Румянцева Г. В., 2020. 120 с.

12. Рубашченко М. А. Кримінальна відповідальність за посягання на територіальну цілісність і недоторканність України: монографія. Харків: Право, 2016. 286 с.

13. Head Michael. Crimes against the State: From Treason to Terrorism. 2016. 310 p.

14. National security and European case-law. Case-law research reports. Electronic copy available: at: https://www.echr.coe.int/Documents/Research_report_national_security_ENG.pdf.

15. Rubashchenko M. Wandering in search of qualification of the actions in Crimea and in the east of Ukraine (2014 – 2018) // New stages of development of modern science in Ukraine and EU countries: monograph / edited by authors. 5th ed. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2019. P. 132-156.

Додаткова:

1. Антонюк Н. О. Зміни до злочинів проти основ національної безпеки: криміналізація чи диференціація кримінальної відповідальності. *Право України*. 2022. № 11. С. 37–48.

2. Антонюк Н., Загиней-Заболотенко З. На вістрі уваги: кваліфікація за сукупністю ст. 111 «Державна зрада» і частин 2, 5 або 7 ст. 111-1 «Колабораційна діяльність» Кримінального кодексу України. *Слово Національної школи суддів України*. 2023. Вип. 3 (44). С. 6-22.

3. Загиней З. Спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із вчиненням державної зради: проблеми тлумачення

та правозастосування. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С. 62-69.

4. Зайцев О. В. До питання державної зради у формі шпигунства (ст.111 КК України). *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2017. № 3 (79). С. 48-58.

5. Зайцев О. В. До проблеми кваліфікації державної зради у разі переходу на бік ворога в період збройного конфлікту (аналіз судової практики 2014–2018 рр.). *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2019. Вип 2 (86). С. 258-269.

6. Зайцев О. В. Проблеми кваліфікації державної зради на сучасному етапі. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2020. Вип. 1 (89). С. 79-89.

7. Зайцев О.В. Колабораційна діяльність як різновид державної зради (за матеріалами судової практики 2014 – 2022 років). *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2023. Випуск 78: частина 2. С. 174–179. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286121>.

8. Зайцев О.В. Особливості кримінально-правової кваліфікації колабораційної діяльності в освітній сфері. *Вісник ЛННІ ім. Е.О. Дідоренка*. 2024. Вип. 1 (105). С. 88-101.

9. Климосюк А. С. Про кримінально-правову характеристику предметів диверсії та необхідність удосконалення їх законодавчого формулювання в статті 113 КК України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Юридичні науки. 2016. Вип. 5. Т. 2. С. 101-106.

10. Климосюк А. С. Співвідношення диверсії (ст. 113 КК України) і терористичного акту (ст. 258 КК України). *Проблеми законності*. 2018. Вип. 140. С. 78-92.

11. Кравчук О.О., Бондаренко М.С. Колабораційна діяльність: науково-практичний коментар до нової статті 111-1 КК. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №3. С. 198-202.

12. Марін О. Кримінально-правові варіації державної зради у Кримінальному кодексі України. *Право України*. 2022. № 11. С.60-75.

13. Медицький І.Б. Суб'єкт колабораційної діяльності (теоретико-прикладний аналіз). *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2023. Вип. 1 (101). С. 141-152.

14. Олейніков Д.О., Членов М.В., Буряк О.О., Букреєв О.І., Швець А.З. Колабораційна діяльність: загальні засади кримінально-правової кваліфікації (практичний порадник). Харків: Право, 2022. 98 с.

15. Письменський Є.О. Про проблеми формування та реалізації кримінально-правової політики України в умовах воєнного стану (на прикладі однієї справи про колабораційну діяльність). *Вісник ЛННІ ім. Е.О. Дідоренка*. 2024. Вип. 1 (105). С. 130-144.

16. Письменський Є.О., Мовчан Р.О. Новели кримінального законодавства України про колабораційну діяльність: дискусійні питання та спроба їх розв'язання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 356-360.

17. Рубащенко М. А. Особливості публічних закликів і розповсюдження матеріалів із закликами як суспільно небезпечних діянь. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2019. № 6. Р.160-164. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/index.php/zhurnaly?id=113>.

18. Рубащенко М. А. Проблеми використання поняття «сепаратизм» у сфері кримінального права. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2017. № 2. С. 88-104. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/?page_id=3392.

19. Рубащенко М. А., Пономаренко Є. С. Дія кримінального закону щодо злочинів, учинених на тимчасово окупованій території України. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2016. Вип. 1 (6). С. 131-140.

20. Рубащенко М.А. «Колаборація», «колабораціонізм», «співпраця», «колабораційна діяльність»: історичний та кримінально-правовий виміри термінологічного плуралізму. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 162. С. 131–156. URL: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.162.285405>.

21. Рубащенко М.А. Кримінально-правова класифікація колабораційної діяльності (ст. 111-1 КК). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10.
22. Рубащенко М.А. Публічні заклики до кримінальних правопорушень в Україні та деяких європейських країнах. *Вісник асоціації кримінального права України*. Том 1, № 15. 2021. URL: <http://vakp.nlu.edu.ua/article/view/235707>.
23. Сервецький І. В. Деякі проблеми кримінальної відповідальності за шпигунство. *Юридична наука*. 2016. № 7. С. 75-85.
24. Сервецький І. В. Поняття державної зради та її суспільна небезпека. *Юридична наука*. 2016. № 3. С. 109-121.
25. Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до Розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України). Харків: Право, 2016. 232 с.
26. Тацій В. Я. Питання кримінально-правової охорони основ національної безпеки України (Розд. 2). *Актуальні питання кримінального законодавства України та практики його застосування* / В. Я. Тацій, В. І. Борисов, Л. М. Демидова та ін. Харків: Право, 2017. 400 с.
27. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: компендіум / за заг. ред.: О. В. Сердюка, І. В. Яковюка; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. міжнар. права. 2-ге вид, допов. Харків: Право, 2019. 404 с.
28. Харитонов С.О. Співвідношення колабораційної діяльності та військових кримінальних правопорушень. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 116–130. С. 131–156. URL: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.162.286427>.
29. Чорний Р. Л. Злочини проти основ національної безпеки за кримінальним правом України: монографія. Хмельницький : Хмельн. ун-т управління та права, 2018. 525 с.
30. Чуваков О. А. Злочини проти основ національної безпеки: проблеми кримінально-правової теорії і практики: монографія. Одеса: Фенікс, 2017. 362 с.

31. Шлапаченко В.М. Кримінальна відповідальність за шпигунство: монографія. Київ: Національна академія Служби безпеки України, 2015. 347 с.

32. Шульженко Н.В. Участь у діяльності незаконних збройних формувань та участь у терористичній організації як форми колабораційної діяльності (на основі аналізу законодавства і практики 2014 -2021 рр.). *Наукові інновації та передові технології* (Серія «управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»). 2023. №12 (26). С. 268-282. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/6714>.

33. Яковюк І.В. Колабораційна діяльність – злочин проти основ національної безпеки України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 43-46. URL: http://lsej.org.ua/5_2023/7.pdf.

34. Creegan Erin. National security crime. *Harvard National Security Journal*. Vol.3. 373-430. Electronic copy available at: <http://ssrn.com/abstract=1961815>.

35. Rubashchenko M. Das ukrainische Rechtssystem auf der Suche nach Beurteilung von Handlungen auf der Krim und im Donbass. *Recht der osteuropäischen Staaten; REOS*. Ausgabe 3, 2019. S. 83-89.

Інтернет-ресурси:

1. База правових позицій Верховного Суду. URL: <https://lpd.court.gov.ua/login>.

2. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

3. Офіційний сайт Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua>

4. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.

5. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <http://www.gp.gov.ua>.

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Офіційний сайт Державної судової адміністрації України. URL: <http://dsa.court.gov.ua/dsa>.
8. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини. URL: <http://www.echr.coe.int>.
9. Офіційний сайт Конституційного Суду України. URL: <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.
10. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України (статистика до 20 листопада 2012 р.). URL: <https://mvs.gov.ua/uk>.
11. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua>.
12. Офіційний сайт Наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://library.nlu.edu.ua>.
13. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
14. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України. URL: <http://www.nplu.org>.
15. Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://ombudsman.gov.ua>.
16. Офіційний сайт Харківської державної наукової бібліотека імені В. Г. Короленка. URL: <http://korolenko.kharkov.com>.
17. Офіційний сайт Харківської правозахисної групи. URL: <https://khrpg.org>.
18. Офіційний сайт Української Гельсінської спілки з прав людини. URL: <https://helsinki.org.ua>.

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри кримінального права №1. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/114-kafedra-kriminalnogo-prava-1.html>.

Навчальний електронний інформаційний комплекс. URL:

<https://neik.nlu.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=1101>